

מסורת הש"ס

(א) ערפן כפ"ט (ב) נלקמן נג. כ"מ קח"ג, (ג) נשמות כח', (ד) נבאמן נניחות כלי'ג, (ה) נ"ל בר תמות'; (ו) נד"ה נמא',

תורה אור השלם

1. וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִתּוֹ אוֹ אֶת אִשָּׁה וְמוֹת סָקוּל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָבֵל אֶת בָּשָׂרוֹ וּבִעַל הַשּׁוֹר יִקֵּי: שמות כא כח

גליון הש"ס

תוב' ד"ה אין ב' וּאֵעִי' דהתם לאו קנשא. וכי' מו' לקמן דף מה ע"ע ד"ה לא:

מוסף רש"י

שור האצטרדין. מנגח וסורג אלשים ושחוק הוא להם (נ"ז טו). אין נזקקין לנכסי יתומין. למוכר, אלא א"כ רבית אוכלת בהן. שהיו מחוייבין לענד סוככים מעות צרכים (וערכו בב.), משרם מזוני. דכל זמן שאינה גובה כחובתה מוית משלהם והי פסדא דידהו (שם).

רבינו הגנאל

מתני'. שור של פיקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב. הא גופה קשיא אמרת שור חרש כול', ואוקמה רבא הכי, שור חרש שוטה וקטן שנגחו שור שלפיקח פטור, ואם החזיקו נגחין מעמידין להן אפטורפין ומעידין להן בפני אפטורא ומשוינן ליה מועד דכי הדר נגח ישלם מן העלייה. ר' יוחנן אמר מעליית יתומים דא"כ מימנעו ולא עבדי. וק"ל כר' יוחנן, וכן פסק ר"ח דל' ר' יוחנן אמר מעליית יתומין. ואע"ג דפליג רבי יוסי בר חנינא עליה ואמר מעליית אפטורפא, ואמר ר' יוסי דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא, בהא קיימי לן בר' יוח'.

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

משום דהוי ליה ממון שאין לו סוגעים. אי אמרת ליהוי דעניים מאן אחי תבע ליה לדינא אי תבע ליה עני א"ל לעני אחר יהיצנא ליה: **בתנאי' שור של חרש שנגח לשור של פקח פטור**. בגמ' מפרש דאין מעמידין אפטורפוס לתם לגבות מגופו אצל צנזי מועד מעמידין אפטורפוס לשור היתומים

להיות במקום הצעלים לקיים והועד

בצעליו(ו גווצים הנזק מנכסי הקרקע של יתומים אצל תם דגזייתו מגופו הוא והוא מטלטלין אין מעמידין אפטורפוס לכך כדאמרין צפ"ק (דף יד:) שזה כסף מלמד שאין צ"ד נזקקין אלא לנכסים שיש להם אחריות ואוקימנא בימימי. ואיכא דאמר טעמא משום דפלגא נזקא קנסא ויתמי לאו בני קנסא נינהו וקשיא לי א"כ מאי לגבות מגופו דנקט ועוד לקמן בצממין נע"ג] אמרין צמועד למ"ד לד תמות במקומה עומדת אינה נגזית מן היתומים מהאי טעמא ואי טעמא משום קנסא הוא צמועד מי הוי קנסא הא לאו צחוקא שימור קיימי: **ומעידין צפן צפני אפטורפוס**. וקס"ד השתא דהאי מעידין צהם דקאמר למגזי ח"ג תמות וקשיא רישא לקיפא ולאחר שלשה עדיות נעשה מועד ומשלם נ"ש מעלייה: **חזר לפסומו**. דקסדר רשות משנה. מועד שילא מרשות זה ונכנס ליד צעלים אחרים הרשות משנה את

דין העדאמו: **שור האצטרדין**. שמיחד

לנגיחות ומלמדין אותו לכך:

גמ' אין מעמידין אפטורפוס.

לשור תם של חש"ו להיות אפטורפוס במקום צעלים לקיים והועד בצעליו ויגבה חצי נזקו מגופו: **הכי קאמר**. שור של חרש שוטה וקטן שנגחו והחזיקו נגחין מעמידין להם אפטורפוס ולא לגבות ח"ג אלא לשויה מועד דכי הדר נגח משלם מעליה: **אין נזקקין**. צ"ד לנכסי יתומין לגבות מהן כלום ואפילו שטר שכתב אביהם כדמפרש טעמא צמס' ערכין נכ]. דיתמי לאו בני מעבד מלוה נינהו אלא נטר עד דגדלי ומפקי ליה וגזי והתם מותצין ליה כמה

תיובת' ושנייהו צטרט שיש צו

רבית: **אלא אם כן רבים אוכלת צה**. שווה אביהן מנכרי צבית דחיישין להפסד שלהן ומוכרין בית דין מנכסיהן ופורעין אותו חוב: **משום מזוני**. שכל זמן שלא יתנו לה כחובה ניזונת משלהם: **דיינא הוא**. ולא קאמר דנזקקין לנכסי יתומים: ממנעי

פעמים ומעמידין אפטורפוס שאם יגח צביעית ישלם נ"ש דהניחא אי ליעודי תורא צעינן אלא אי ליעודי גצרא צעינן לא אייעד י' צבאותה נגיחה ועוד דהאי תנא סבר רשות משנה דקתני סיפא חזר לתמותו ונ"ל דהחזיקו נגחנים רשעים ומשתגעים ליגח כי ההיא דלקמן דשאלו צחוקת תם דמוקי כגון שהכיר צו שהוא נגחן ואפילו החזיקו נגחנים ג' פעמים לא יעשה מועד עד שיחזור ויגח שלם פעמים צרשות אפטורפוס: **וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אוֹ לְשׁוֹמֵר שִׁישׁ בּוֹ רִבִּית**. וא"ת והא טעמא דאין נזקקין משום דחיישין לזררי כדמפרש רב הונא צריה דרב יהושע צפרק גט פשוט (צ"צ דף קעד. ושם) והתם פסקין הלתא כוותיה והכא לא שייך טעמא דזררי ורבא דהכי נמי מפ' טעמא צפ' שום היתומים (ערכין דף כב. ושם) משום שוצר והכא לא שייך כלל וא"כ אמאי הוי דרצי יוסי צר חנינא טועה וי"ל ר' יוחנן קאמר בכל ענין אין נזקקין צין צמלוה הבאה מחמת ענמה ומשום דאין מקצלין עדות שלא צפני צעל צין ויתומים כשלא צפני צעל צין דמי כדמוכח בהגזל צתרא (לקמן דף קיב.) גבי א' חמוה דרצי ירמיה וצין צמלוה הבאה מחמת אביהם ואפילו צצטר המקויים אין נזקקין משום שוצר וזרי וא"ת אדפריך משוית ליה לר' יוסי צר חנינא טועה תקשה מר' יוסי צר חנינא אדרצי יוסי צר חנינא דאמר בהגזל צתרא (שם) גבי הא דאמר ר' יוחנן וכי מקצלין עדות שלא צפני צעל דין קצלה מיניה ר' יוסי צר חנינא כגון שהיה חולה או עדים חולים או שהיו עדיו מצקשים ללכת למדינת הים ושלחו לו ולא צא אצל צענין אחר לא וי"ל דשמא הוא מדמה קטנים להא:

דאי אמרת מעליית אפטורפוס ממנעי וא עבדי. מכאן מדקדק הר"ר חיים דאפטורפוסין לא משלמי אפילו פשעו צשל יתמי דהא הכא פשע צצור האפטורפוס ואפ"ה מפטרי ומה שהאפטורפוס נצבע ליתמי כדמשמע בהניזקין (גיטין דף נג. ושם) היינו שלא עבד כלום משלהם אצל אין נצצעינן שלא פשעו דאפילו פשעו פטורים והר"ר שלמה צבור צ"ר יוסף דקדק דמשלמי צפשיעה מההיא דהמפקיד (צ"מ דף מב: ושם) דההוא תורא דלא ה"ל ככי ושיני וקאמר נימא לאפטורפוס זיל שלים אמר אנא לצקרא מסרתיה משמע דאם פשע משלם והשתא קשה אהדדי ואורי' דודאי מחייב אפטורפוס לשלם צפשיעה ולא ממנעי צין מיניהו אצי יתומים צין מיניהו צית דין כדמפרש

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

שלא יחא חוטא נשכר. והא דמשמע צפ"ק דכתובות (דף יא. ושם) דלית ליה לרבא האי טעמא גבי גירות שנתגיירה פחותה מצת ג' שנים דמשמע ליה לרבא שאם היתה יכולה למחות כשהגדילה לא היה לה קנס לא דמי דהתם הוא דמן הדין אין לה קנס כלל ומשום שלא יהא חוטא

נשכר לא אמר דניתן לה הואיל ומן הדין אין לה אצל הכא דמן הדין יש לה אלא משום דצביא למקנסה סברא הוא דמשום שלא יהא חוטא נשכר מוקמינן לה אדינא וצפרק אלו נערום (כתובות דף לו:) אית ליה שלא יהא חוטא נשכר צצת ישראל צצויה משום דמוקמינן לה אקדושתה: **אין מעמידין אפטורפוס לתם** צגבות מנופו. תימה מאי

טעם דאין מעמידין דאין לומר משום דאין צ"ד נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות כדאיחא צפ"ק (דף יד:) גבי שזה כסף ואוקמינן בימימי דלא דמי כלל דהתם מייירי צצזיקו צצחי האצ ומשום דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לצ"ח ואין לומר נמי דהיינו טעם משום דפלגא נזקא קנסא ויתמי לאו בני קנסא נינהו דלמ"ד פלגא נזקא ממנא מאי איכא למימר ועוד אפילו צמועד למ"ד לד תמות במקומה עומדת אינו גובה ח"ג של לד תמות א' ואע"ג דהתם לאו קנסא אלא דינא וגם אין לומר משום דאיחו גופיה כי מזיק פטור דפגיעתו רעה ממזנו לא כ"ש ובמועד צצדי רבנן תקנה מפני תיקון העולם דכשהלכו צעליו למדינת הים יצבינן ליה דין חרש ואע"ג דלא שייך האי טעמא וגם אין לומר משום דמשתלם מגופו חשו חכמים שלא יפקד שורו שהוא דצר מסויים אצל צמועד דמשתלם מכל דצר לא חשו דהא לר' ישמעאל צ"ח הוא ויכול לסלוקיה צוויז וי"ל דהטעם הוא כיון דתם רחמנא על התם שלא ישלם נ"ש הלכך לגבי יתמי חשו עלייהו וכן מי שהלכו צעליו למדינת הים כיון שאין להם צעלים גמורים אלא ע"י תקנת צ"ד צהעמדת אפטורפוס אקילו ציה רצנן וכן המועד נמי צצד תמות אין מעמידין אפטורפוס כיון דתם רחמנא עליה למ"ד לד תמות במקומה עומדת שאם אין השור שזה חצי נזקו אין משלם אלא מגופו: **אלמא מעמידין אפטורפוס**. וא"ת וימא דרישא כגון שלא היה אפטורפוס צצעת נגיחה וי"ל דהא מילתא דפשיטא היא: **ואם** החזיקו נגחין. אין לפרש שנגחו שלם הונא צריה דרב יהושע צפרק גט פשוט (צ"צ דף קעד. ושם) והתם פסקין הלתא כוותיה והכא לא שייך טעמא דזררי ורבא דהכי נמי ר' יוחנן קאמר בכל ענין אין נזקקין צין צמלוה הבאה מחמת ענמה ומשום דאין מקצלין עדות שלא צפני צעל צין ויתומים כשלא צפני צעל צין דמי כדמוכח בהגזל צתרא (לקמן דף קיב.) גבי א' חמוה דרצי ירמיה וצין צמלוה הבאה מחמת אביהם ואפילו צצטר המקויים אין נזקקין משום שוצר וזרי וא"ת אדפריך משוית ליה לר' יוסי צר חנינא טועה תקשה מר' יוסי צר חנינא אדרצי יוסי צר חנינא דאמר בהגזל צתרא (שם) גבי הא דאמר ר' יוחנן וכי מקצלין עדות שלא צפני צעל דין קצלה מיניה ר' יוסי צר חנינא כגון שהיה חולה או עדים חולים או שהיו עדיו מצקשים ללכת למדינת הים ושלחו לו ולא צא אצל צענין אחר לא וי"ל דשמא הוא מדמה קטנים להא:

דאי אמרת מעליית אפטורפוס ממנעי וא עבדי. מכאן מדקדק הר"ר חיים דאפטורפוסין לא משלמי אפילו פשעו צשל יתמי דהא הכא פשע צצור האפטורפוס ואפ"ה מפטרי ומה שהאפטורפוס נצבע ליתמי כדמשמע בהניזקין (גיטין דף נג. ושם) היינו שלא עבד כלום משלהם אצל אין נצצעינן שלא פשעו דאפילו פשעו פטורים והר"ר שלמה צבור צ"ר יוסף דקדק דמשלמי צפשיעה מההיא דהמפקיד (צ"מ דף מב: ושם) דההוא תורא דלא ה"ל ככי ושיני וקאמר נימא לאפטורפוס זיל שלים אמר אנא לצקרא מסרתיה משמע דאם פשע משלם והשתא קשה אהדדי ואורי' דודאי מחייב אפטורפוס לשלם צפשיעה ולא ממנעי צין מיניהו אצי יתומים צין מיניהו צית דין כדמפרש

טעמא

למ.

עין מושפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ו מהלכות נ"מ הלכה ג סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' תו סעיף ה:

בא ב מיי' שם הלכה ג:
בב ג מיי' שם הלכה ו:
בג ד מיי' שם הלכה ה ועיין בהשגות וצמ"מ ופי"י הלכה ח:

בד ה מיי' שם הלכה ד:
בה ו ז מיי' פ"י"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קי סעיף א: